

Партии коммунистов необходимо обновить имидж, дабы предотвратить снижение своей популярности среди электората. Этого можно достичь, например, изменив символику партии вокруг которой были дискуссии о ее запрете, целесообразной может оказаться и смена названия. То есть, необходимо произвести, так называемый ребрендинг партии. Кроме этого, ПКРМ, как и абсолютно всем остальным политическим акторам, стоит научиться искать точки соприкосновения и достигать компромисса с потенциальными союзниками в лице других политических формирований. Следует подумать и о функционирующих механизмах контроля партий находящихся у власти со стороны оппозиции и населения, чтобы преодолеть и не допустить повторения в будущем ситуации, когда политические силы оказываются оторванными от электората, забывая о своем предназначении – работы от имени и во благо населения страны.

Библиография

1. Халипов В. Власть: основы кратологии. - М. 1995. с. 86.
2. Казбекова М.А. Генезис и эволюция представлений об оппозиции в мировой политической мысли// журнал «Вестник Российской Академии государственной службы при президенте РФ», 2008 г., №1.
3. Даниленко В.И. Современный политологический словарь.- М.: 2000.
4. Гаджиев К. С. Политология. – М.: Логос, 2001.

Rolul intuiției în progresul inteligenței artificiale

Sergiu Luca, cercetător științific AȘM

În luna februarie anul 2011, la bordul unei nave cosmice, din membrii echipajului făcea parte și un robot „android„ - o copie a omului, dotat cu intelect artificial, cu perspectiva de a ieși în spațiu. Evident că este o mare realizare atât în robotică cât și în programare – de fapt o nouă performanță a inteligenței artificiale.

În ultimul timp tot mai frecvent suntem invadați cu informații despre reușitele diferitor laboratoare și centre de cercetare în privința elaborării și perfecționării a noilor tehnologii și concomitent ni se expun diferite scenarii cu privință la pericolul ce îl prezintă aceste mașini dotate cu inteligență artificială.

Odată cu dezvoltarea tehnologiilor tot mai frecvent se vorbește despre pericolul eșirii de sub control a mașinilor dotate cu inteligență artificială.

În primul caz suntem înconjurați de niște roboți inteligenți în calitate de ajutoari neobosiți și necapricioși și ni se prezintă avantajele unei case inteligente, unde inteligența artificială ne asigură un microclimat confortabil, în camera de baie, automat zilnic ni se fac diferite analize și investigații medicale de către așa numitul „medic de familie calculator” fiind informați la timp despre starea sănătății noastre, având grijă totodată de prescripțiile medicale inclusiv primirea medicamentelor la timp. La bucătărie, deasemenea robotul bucătar va pregăti conform preferințelor noastre, iar frigiderul inteligent la timp va avea grijă de suplینirea cu produsele necesare făcând automat comanda la supermarket, și totodată produsele cu termenul expirat vor fi extrase și expuse spre evacuare. Concomitent cu automobilele dotate cu sisteme de funcționare automată deja dispunem chiar și de încălțăminte inteligentă care este capabilă să preia forma piciorului nostru astfel asigurându-ne un maxim confort.

În al doilea caz scenariul este mai pesimist: acești roboți cu inteligență artificială la un moment dat devin capabili să se autoconștientizeze în acest mod conștientizează superioritatea lor și ajung să domine lumea prin subjugarea omenirii, având ca protagoniști „terminatorul” și o altă sumedenie de scenarii asemănătoare.

Actualmente în mediul și forurile științifice tot mai frecvent și cu argumente se atrage atenția asupra problemei despre ieșirea de sub control a iteligenței artificiale: - „Cum se poate explica fenomenul că mașinile pot demonstra o inteligență mai puternică ca a creatorilor ei? Care pot fi consecințele acestui fenomen asupra civilizației umane? Prezintă oare pericol pentru omenire evoluția **inteligenței artificiale**, iar dacă „da”, atunci cum poate fi micșorat acest pericol?” [1, 224]

Pentru conștientizarea acestei probleme este necesar să verificăm posibilitatea intelectului artificial de a atinge capacitățile inteligenței naturale. Este cunoscut faptul că mintea umană poate să-și imagineze lucruri inexistente. Deasemenea este cunoscut faptul că omul are o trăsătură definitorie față de lumea animală prin tendința sa de a cunoaște lumea și această sete de cunoaștere nu o poate opri nici chiar frica față de moarte. Acest lucru ne este demonstrat de numeroșii martiri ai cunoașterii, care și-au jertfit viața pe altarul științei, și totodată și-au pus

întrebarea despre sensul vieții. Fiecare dintre ei a pus o întrebare care încă nu a fost dată anterior de nimeni.

Înainte de a examina dacă e posibil ca inteligența artificială să se întrebe despre sensul vieții sale ori despre posibilitatea de a pune o întrebare, care nu a fost stocată în baza de date de către programatori vom analiza o caracteristică a inteligenței naturale cum este cunoașterea intuitivă, deoarece pentru ca inteligența artificială să fie în stare să depășească inteligența naturală, ea trebuie să fie cel puțin dotată cu aceleași capacități de cunoaștere, ori superioare.

Intuiție - a sesiza ceva în mod nemijlocit fără raționament; a descoperi brusc, revelatoriu, în aparență nepregătit, un adevăr, o soluție a unei probleme; a cunoaște un "obiect" dintr-o dată. Este acea stare de A ȘTI.

Conform acestei definiții calculatorul pare să nu fie dotat cu asemenea tip de cunoaștere, deoarece orice rezultat obținut de el, poate fi explicat în baza cărui calcul la obținut.

Aspectul istoric al problemei intuiției nu este scopul nostru din acest text, de aceea vom menționa doar că își are originea în filosofia greacă antică la Platon și Aristotel, revenind în filosofia modernă ca concepție filosofică, prin intermediul lui Francis Bacon, Tomas Hobes, Rene Descartes, și este analizată de Immanuel Kant, G. W. Fr. Hegel, Henry Bergson, Mario Bunge ș.a.. [2, 5-7]

Mario Bunge face o clasificare a formelor de intuiție: intuiția senzorială și intuiția intelectului. În intuiția senzorială intră înțelegerea și interpretarea, intuiția imaginară. Intuiția intelectului cuprinde agerimea minții: posibilitatea de a sintetiza și bunul simț [3, 115], (în cazul inteligenței artificiale agerimea minții este asigurată de memoria operativă care diferă de la calculator la calculator, în dependență de dotarea sa, la fel ca și în cazul inteligenței naturale unde capacitățile indivizilor sunt diferite în depedență de dotarea sa dela natură plus exercițiile de antrenament al agerimii minții).

Problema clasificării intuiției este cel mai controversat aspect al acestei probleme. Orice clasificare presupune o diferențiere clară al obiectelor, ceea ce face imposibilă o diferențiere clară a diferitelor tipuri de intuiție. De aceea Bunge în clasificarea sa a inclus doar cele mai frecvent utilizate de cercetători.

Indiferent de clasificări și metode de cercetare a intuiției este demonstrat faptul că intuiția nu poate fi realizată fără o pregătire

anterioară și cunoștințe fundamentale în domeniul dat de activitate, având la dispoziție mărturiile intuiției geniale: D. I. Mendeleev “Ce fel de geniu sunt eu. Am muncit, am muncit, toată viața am muncit. Am căutat, și am găsit.”; Albert Einstein: “Am gândit și am gândit luni și ani. De noăzeci și nouă de ori concluzia mea a fost greșită. În a suta oară am avut dreptate.”; Luis Pasteur: “Întâmplarea ajută doar mințile care sunt pregătite pentru descoperiri, doar pe calea unei munci titanice.”; K.F.Gaus: “Rezultatele le am de mult, doar nu știu când eu voi ajunge la dânsle.” [4, 60].

Majoritatea rezolvărilor intuitive care pe de o parte par a fi neconștientizate, ne demonstrează de fapt, ca are loc un salt între etapele de analiză și de rezolvare. Astfel actul prin care, intuiția face trecerea de la fragmentarea operată de intelligență la întreg este un salt și astfel gândirea reflectă inteligibilul care cuprinde geneza, formarea și dezvoltarea cunoașterii[5, 15].

Drept confirmare avem un exemplu foarte elocvent: în secolul al XIX-lea cele mai strălucite minți ale științei erau preocupate de clasificarea elementelor în chimie, și doar datorită faptului exprimat de Brentano că : “mintea poate să gândească despre lucruri care nu există”, a fost posibilă clasificarea dată de Mendeleev. Această clasificare cunoscută astăzi cu denumirea de „Sistemul Periodic al elementelor” și confirmată de descoperirile ulterioare, este demonstrativă în comparație cu clasificarea dată de Thodor Benfey, care a propus un tabel periodic al elementelor în formă de spirală, având scopul de a ordona elementele într-o succesiune logică. În cazul dat intuiția a fost de partea celui care datorită analizei mai profunde a datelor prezente și capacității sale de abstractizare a fost în stare să gândească ceea ce nu exista. În acest caz s-a evidențiat intuiția care este muncită și nu revelația care este primită. Astfel intuiția nu poate fi redusă la vocația care se manifestă doar în domeniul care îi corespunde ție - e cunoscut faptul că unii oameni sunt predispuși spre matematică, alții spre limbi, iar alții spre științe cu profil uman.

Actualmente pregătirea profesioniștilor are loc în baza specializării înguste, același lucru se întâmplă și cu calculatoarele, care la fel sunt asamblate și echipate în funcție de operațiile care vor trebui să le efectueze. Dacă pentru *intelectul uman* saltul se datorează agerimii minții, atunci pentru *intelectul artificial*, memoria operativă – RAM-ul și stocul de informație HARD-ul, fără de care nu va fi în stare să facă acest

salt. Analizând programele Fine Reader, de transformare a imaginii în text, constatăm că fiecare versiune nouă, datorită includerii în program a capacității de abstractizare, recunoașterea textului devine tot mai performantă, inclusiv traducerile de text dintr-o limbă în alta devin mai exacte. Dar acest “salt” al inteligenței artificiale se datorează utilizării algoritmului pentru reprogramare și nicidecum al cunoașterii intuitive.

Ca exemplu de superioritate a inteligenței artificiale asupra inteligenței naturale “care a demonstrat capacitatea de depășire a limitelor de cunoașterii omenești”, este oferit calculatorul *Deep Blue*, un calculator elaborat de firma *IBM*, specializat pentru jocul de șah și care la învins în 1997 pe Gari Kasparov, fost campion mondial la șah, finisând cu întrebarea - “Cum poate fi explicat faptul că un program de inteligență artificială, elaborat de informaticieni, și consultat de manuale de hah și șahiști nici din topul celor mai buni din lume, au elaborat un sistem inteligent mai puternic ca ex-campionul lumii la șah”[1, 226]. Să ne întrebăm acum la rândul nostru dacă acest calculator a inventat o strategie nouă, elaborată de el personal și care nu a fost menționată în acele manuale de șah pe care le-au utilizat consultanții șahiști alături de informaticieni, care deși nu erau cei mai de forță, dar totuși nici dilitanți, cu atât mai mult că ei au inclus în programul de algoritmi și jocurile anterioare ale campionului. Calculatorul a câștigat o singură dată, autorii refuzând de fapt să-i dea posibilitate campionului de ași lua revanșa, deoarece toate încercările anterioare a inteligenței artificiale de a câștiga sau soldat cu eșec. Pe parcurs, calculatorului i se includeau în algoritmul de joc tot mai multe combinații, el însuși nefiind în stare să se autoperfecționeze fără ajutorul informaticienilor. Refuzul de a mai continua jocul constă în faptul că campionul poate în timpul jocului să inventeze o mișcare necunoscută de calculator și nu v-a fi capabil să câștige deoarece toate combinațiile lui sunt dictate de algoritmul introdus de informaticieni, iar ei la rândul lor vor putea introduce o nouă combinație doar după ce campionul o va juca pe tablă și respectiv va fi utilizat doar pentru următorul turneu, la fel cum au fost introduse și cele anterioare după fiecare eșec al calculatorului în fața campionului. Calculatorului spre deosebire de campion îi lipsește libertate de a alege strategia astfel fiind protejat de o posibilă eroare, nu va face greșeli și totodată nu se va supraobosi, deasemenea nu va trebui să ia o decizie fiind constrâns de timp, deoarece calculul algoritmic îi oferă imediat

unica mișcare corectă din perspectiva jocului. Campionul poate să facă o mișcare greșită și atunci nu mai are nici o șansă de reparare, dar totodată calculatorul nu va interpreta mișcare ca pe oroare de care trebuie să se folosească cum ar proceda un alt jucător obișnuit, ci va calcula fără nici o emoție mișcările de mai departe, pe când campionul nu va avea posibilitate de a se folosi de o eventuală eroare a calculatorului, ori vreo mișcare impusă de timp. În schimb campionul are posibilitate de a inventa pe parcursul jocului noi combinații necunoscute anterior de programatorii calculatorului și încă neântroduse în manualele de șah.

La fel este și cu robotul de pe nava spațială, desinestătător el nu va face nici rău și nici bine, iar situația de criză a cosmonautului rus Leonov, care din cauza problemei cu scafandrul din care cauză nu se putea întoarce pe navă, este imposibil de rezolvat de către robot dacă anterior nu au fost prevăzute de tehnicieni (însăși incidentul ne demonstrează că nu au fost prevăzute) și nu au fost introduse în calculator aceste noțiuni, robotul, nu va fi în stare să se întoarcă pe navă, deoarece toate mișcările îi sunt programate de programatori, iar orice abatere va fi doar o eroare de program și nicidecum o ieșire de sub control, a inteligenței artificiale.

Dar să încercăm să enumerăm câte descoperiri sau rezolvări a unor probleme de sinestătător a efectuat un calculator ori un mecanism dotat cu inteligență artificială? Să analizăm și aspectul “agresiv” al mecanismelor – traumatismul la locul de muncă cu implicarea mecanismelor crește direct proporțional cu numărul acestor mecanisme, dar nici un mecanism nu a acționat intenționat, dar omul a încălcat prescripțiile securității muncii tot de om elaborate pentru om – deoarece omul gândește și poate prevedea consecințele.

În toate cazurile analizate, observăm că inteligenței artificiale îi lipsește cu desăvârșire intenția sub orice formă de manifestare.

Prin urmare, inteligența artificială nu poate să se echivaleze cu inteligența naturală, deoarece îi lipsește cunoașterea intuitivă. Fără această formă de cunoaștere, inteligența artificială nu va fi în stare să se „elibereze” de acțiunile programate pentru situații nestandarte.

Pentru verificarea posibilității inteligenței artificiale de a demonstra capacitatea de intuiție ori de faptul “care a demonstrat capacități de depășire a limitelor de cunoașterii omenești”, propunem oricărui calculator să treacă un simplu test de a traduce în altă limbă textul dat: -

„S-a demonstrat că nu conaectează în ce oirdne snut arajante lietrele itnr-un cuavnt, imptroant etse ca prmia și ulitma să fie la loucl lor, iar resutl potae să fie o vazră tolată. Creereiul are capciatatea de a înțegele” [6, 21].

Acest exemplu demonstrează capacitatea intelectului uman de abstractizare, fiind totodată neatent la detalii, dar care se datorează doar unor cunoștințe prealabile al principiilor generale. Acest test la trecut fiecare om fără să-și dea seama de problema serioasă pe care a rezolvato datorită capacității sale de abstractizare, și saltului său în cunoaștere, ceia ce este cunoașterea intuitivă. Pentru calculator nu este un salt, ci doar o pășire pe nivel de context.

În concluzie, în urma dovezilor incontestabile a importanței intuiției în cunoaștere și imposibilității dezvoltării intelectului artificial (inclusiv și calculatoarele bazate pe rețea neurologică - rețea care funcționează pe un principiu identic cu rețeaua neuronală umană), susținem că intuiția este indispensabilă pentru cunoaștere și nu poate fi transmisă inteligenței artificiale. Intuiția senzorială, ca și cea intelectuală, reflectă totalitatea unui tablou la general, pe când saltul intuitiv are loc doar prin canalizarea și focusarea asupra unor elemente care doar în baza acestei canalizări devin cunoscute și înțelese.

Referințe bibliografice

1. Gheorghe Căpățână, *Aspecte filosofice ale inteligenței artificiale//Materialele conferinței interuniversitare, USM, Chișinău, 2010*
2. Ирина В.Р., Новиков А.А. *В мире научной интуиции: интуиция и разум, 1978*
3. Бунге М. *Интуиция и наука, Москва, 1967*
4. Грановская Р.М., Березная И.Я. *Интуиция и искусственный интеллект, Ленинград, 1991*
5. Henri Wald, *Elemente de epistemologie generală, București, 1957*
6. Vlad Ciocan, *Citire și învățare rapidă, București, 2004*

Dimensiunea estetică a ornamentului în mobilierul tradițional

Elena Madan, lector superior, UTM

Ornamentul din mobilierul tradițional rural, constituie una dintre formele de manifestare a culturii noastre, ce contribuie la extinderea mai vastă a cunoașterii artei populare.